ISSN:3030-332X
Impact factor: 9,493
International journal of scientific researchers

BOYLIK VA MA’NAVIYAT: "GAROV" HIKOYASI TAHLILI

Erkinova Zarina Komiljon qizi
Sharisabz davlat pedagogika instituti Filologiya fakulteti
O‘zbek tili va adabiyoti yo‘nalishi 1-kurs 5.25-guruh talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada Garov hikoyasida boylik va ma’naviyat o‘rtasidagi ziddiyat badiiy jihatdan tahlil qilinadi. Asarda bankir va yosh huquqshunos o‘rtasidagi garov orqali inson hayotining mazmuni, erkinlik va ma’naviy yuksalish masalalari ochib beriladi. Maqolada qahramonning yillar davomida yolg‘izlikda o‘tkazgan hayoti, uning bilimga va ichki o‘zgarishga intilishi yoritiladi. Shuningdek, asar insonni moddiy boylikdan ko‘ra ma’naviy qadriyatlar ustun ekanligini anglashga undashi asoslab beriladi.
Kalit so‘zlar: boylik, ma’naviyat, garov, inson qadriyati, erkinlik, yolg‘izlik, ruhiy o‘zgarish, tafakkur.

Abstract. This article analyzes the conflict between wealth and spirituality in the story "The Pledge". The work reveals the meaning of human life, freedom and spiritual growth through the pledge between a banker and a young lawyer. The article highlights the hero's years of solitary life, his pursuit of knowledge and inner transformation. It is also argued that the work encourages a person to realize that spiritual values are superior to material wealth.
Keywords: wealth, spirituality, pledge, human value, freedom, loneliness, spiritual transformation, thinking.

Аннотация. В данной статье анализируется конфликт между богатством и духовностью в рассказе «Клятва». Произведение раскрывает смысл человеческой жизни, свободы и духовного роста через клятву между банкиром и молодым юристом. В статье освещаются годы уединенной жизни героя, его стремление к знаниям и внутренняя трансформация. Также утверждается, что произведение побуждает человека осознать превосходство духовных ценностей над материальным богатством.
Ключевые слова: богатство, духовность, клятва, человеческие ценности, свобода, одиночество, духовное преображение, мышление.

Kirish. Jahon adabiyotida inson ruhiy olami, uning hayotiy tanlovlari va qadriyatlari masalasi doimo markaziy o‘rinlardan birini egallab kelgan. Ayniqsa, XIX asr rus adabiyoti vakillari inson psixologiyasi va jamiyatdagi ijtimoiy-ma’naviy muammolarni chuqur tahlil qilgan asarlar yaratgan. Anton Chexov ana shunday ijodkorlardan biri bo‘lib, uning hikoyalari qisqa bo‘lishiga qaramay, chuqur falsafiy mazmun va hayotiy haqiqatlarni o‘zida mujassam etadi.

Garov hikoyasi ham ana shunday asarlardan biri bo‘lib, unda boylik va ma’naviyat, erkinlik va cheklanish, hayot mazmuni va insoniy qadriyatlar o‘rtasidagi qarama-qarshiliklar badiiy ifoda etilgan. Asar markazida bankir va yosh huquqshunos o‘rtasidagi keskin fikr almashinuvi hamda ularning g‘ayrioddiy garovga kirishishi orqali inson tabiatining murakkab jihatlari ochib beriladi.

Hikoya voqealari orqali muallif moddiy boylik hamma narsani hal qiluvchi kuch emasligini, aksincha, insonning ma’naviy yetukligi, bilimga intilishi va ichki dunyosi uning haqiqiy qiymatini belgilashini ko‘rsatib beradi. Shu jihatdan asar nafaqat badiiy, balki tarbiyaviy va falsafiy ahamiyatga ham ega bo‘lib, o‘quvchini hayotiy qadriyatlar ustida chuqur mulohaza yuritishga undaydi.

Asosiy qism. Garov asarida markaziy voqea bankir va yosh huquqshunos o‘rtasida yuzaga kelgan bahs va u asosida tuzilgan g‘ayrioddiy garov bilan boshlanadi. Ularning munozarasi inson hayoti qadriga, erkinlikning ahamiyatiga hamda o‘lim jazosining ma’naviy jihatlariga borib taqaladi. Bankir inson hayotining qisqa bo‘lsa ham erkin bo‘lishi tarafdori bo‘lsa, huquqshunos uzoq yillik hayotdan ko‘ra, hatto cheklangan sharoitdagi yashash ham afzal ekanini isbotlashga urinadi. Shu fikrlar ziddiyati natijasida ular 15 yil davom etadigan garovga kelishadi: huquqshunos mutlaq yolg‘izlikda yashasa, bankir unga katta miqdorda pul to‘lash majburiyatini oladi.

Asar davomida huquqshunosning qamoqqa o‘xshash sharoitdagi hayoti tasvirlanadi. U tashqi dunyodan butunlay uzilgan holda yashaydi: odamlar bilan muloqot qilmaydi, faqat kitoblar va yozma manbalar orqali dunyoni o‘rganadi. Dastlab u yengil adabiyotlar va ko‘ngilochar asarlarni o‘qiydi, keyinchalik esa falsafa, tarix, tilshunoslik va din kabi murakkab sohalarga murojaat qiladi. Bu jarayon uning ruhiy va aqliy rivojlanishiga olib keladi, u inson tafakkurining keng imkoniyatlarini anglay boshlaydi.

Biroq vaqt o‘tishi bilan uning ichki holatida keskin o‘zgarishlar yuz beradi. Yolg‘izlik, tashqi hayotdan uzilish va ortiqcha tafakkur uni hayotga nisbatan befarqlik darajasiga olib keladi. U dunyodagi moddiy boylik, jamiyatdagi mavqe va hatto pulga ham qiziqishni yo‘qotadi. Shu holat orqali muallif insonning haddan tashqari ruhiy izolyatsiyasi uning hayotga bo‘lgan tabiiy ishtiyoqini susaytirishi mumkinligini ko‘rsatadi.

Bankir obrazi ham asarda muhim o‘rin tutadi. Dastlab u o‘z boyligiga ishongan, mag‘lubiyatdan qo‘rqmagan inson sifatida tasvirlanadi. Ammo yillar o‘tishi bilan u moliyaviy qiyinchiliklarga duch keladi va garov tufayli butun boyligini yo‘qotish xavfi ostida qoladi. Bu holat uning ruhiy holatini o‘zgartiradi, u o‘z qaroridan afsuslanadi va hatto huquqshunosni yo‘q qilish haqida o‘ylash darajasiga boradi. Bu epizod boylik insonni nafaqat kuchli, balki zaif ham qilishi mumkinligini ko‘rsatadi.

Asarning eng muhim burilish nuqtasi huquqshunosning garovdan voz kechishi bilan bog‘liq. U yillar davomida o‘rgangan bilimlari va ruhiy tajribasi natijasida pul va moddiy boylikning beqadrligini anglab yetadi. Natijada u garov shartiga ko‘ra olishi kerak bo‘lgan mukofotdan voz kechadi va erkinlikni tanlaydi. Bu qaror uning ma’naviy jihatdan yuksalganini, moddiy manfaatdan ustun turuvchi qadriyatlarni anglaganini ifodalaydi.

Umuman olganda, asarda inson hayotining asl mazmuni boylik bilan emas, balki ma’naviy kamolot, bilim va ichki erkinlik bilan o‘lchanishi g‘oyasi ilgari suriladi. Muallif insonni o‘z hayotiy qadriyatlarini qayta ko‘rib chiqishga, moddiy va ma’naviy dunyo o‘rtasidagi muvozanatni anglashga undaydi.

Muhokama. Garov hikoyasi inson hayotidagi moddiy va ma'naviy qadriyatlar o‘rtasidagi murakkab munosabatni yoritishi bilan ahamiyatlidir. Asardagi huquqshunos obrazi dastlab moddiy manfaatni maqsad qilgan bo'lsa-da, uzoq yillik mutolaa va mushohada natijasida hayotning asl mazmuni boylikda emasligini anglab yetadi. Bu holat inson tafakkuri va dunyoqarashi vaqt o‘tishi bilan o'zgarishi mumkinligini ko'rsatadi.

Bankir obrazi esa boylikka haddan tashqari bog‘lanish insonni ma'naviy inqirozga olib kelishi mumkinligini namoyon etadi. Asarning yakuni muallifning ma'naviy kamolot moddiy manfaatlardan ustun turadi, degan g'oyasini tasdiqlaydi. Shu jihatdan hikoya bugungi kunda ham o'z dolzarbligini saqlab qolgan bo‘lib, o'quvchini hayotiy qadriyatlar haqida chuqur mushohada yuritishga undaydi.

Xulosa. Garov hikoyasi tahlili shuni ko‘rsatadiki, asarda boylik va ma’naviyat o‘rtasidagi ziddiyat markaziy g‘oya sifatida ilgari suriladi. Asar voqealari orqali inson hayotining haqiqiy qiymati moddiy boylik bilan emas, balki uning ichki dunyosi, bilimga intilishi va ma’naviy yetukligi bilan o‘lchanishi asoslab beriladi.

Hikoya davomida bankir va huquqshunos obrazlari orqali ikki xil hayotiy qarash solishtiriladi. Bankir uchun boylik asosiy qadriyat sifatida namoyon bo‘lsa, huquqshunosning uzoq yillik yolg‘izlik tajribasi uni hayotga boshqacha nigoh bilan qarashga olib keladi. Natijada u moddiy manfaatdan voz kechib, ma’naviy erkinlikni ustun qo‘yadi.

Umuman olganda, asar o‘quvchini hayot mazmuni, insoniy qadriyatlar va ma’naviy kamolot haqida chuqur o‘ylashga undaydi. Muallif inson baxti faqat boylikda emas, balki bilim, tafakkur va ichki erkinlikda ekanini ta’kidlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Adabiyotshunoslik asoslari. O‘quv qo‘llanma. Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti, 2018.
2. Anton Chexov. “Garov” (hikoya). – Asarlar to‘plami, Moskva: 2016.
3. Jahon adabiyoti (XIX asr rus adabiyoti). Darslik. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi nashrlari, 2020.
4. Rus adabiyoti tarixi. O‘quv qo‘llanma. Toshkent, 2017.